

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonaë, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Caput XV. De Psalmis Gradualibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

didicimus. Quibus verò præfidiis Adrianus Pa-
pa ad petitionem Caroli Magni barbaram, &
ferocissimam Saxonum gentem ad Christi fidem
perduxit: nonne Litanis pro eorum conversio-
ne in tota ditione Romanæ Ecclesiæ celebra-
tis, ut scribit Regino Abbas ^a? Quibus arti-
bus impurissimi Dæmones ab humanis corpori-
bus multoties expulsi sunt? nonne efficacissimo
Litaniarum exorcismo? Quâ ratione pluviarum
illuviones submotæ, procellarum sedata tempe-
stas, virulenta fulgurum vis repressa, devasta-
ntium flammaram extinctum incendium, con-
clamata multorum salus postliminio restituta,
fideles animæ è terribili Purgatorii ergastulo
eductæ? nonne Litaniis intimæ devotionis sen-
su recitatis? & Quidni igitur studeamus hoc salu-
berrimo poenitentialium Psalmorum additamen-
to divinam nobis misericordiam conciliare? Mi-
sericors & miserator Dominus ad beneficia hu-
mano generi præstanda suâ sponte proclivis ac-
cedentibus suffragiis omnium Sanctorum, am-
pliolem nobis tribuet donorum suorum largita-
tem.

^u Regino lib. 2. Chron. x Mart. del Rio disquis.
magic. lib. 6. cap. 2. Sigebert. an. 679. Abbas
Uspberg. an. 527. Greg. Turon. de gent. Franc.
lib. 2. cap. 34. Albert. Cranzius l. 2. metrop. c. 28.
Greg. Cedrenus in Justiniano.

CAPUT XV.

De Psalmis Gradualibus.

§. I.

*Quindecim Psalmis Gradualibus totidem
gradus Christianæ perfectionis indicari.
Vitæ spiritualis triplicem esse statum. De
ascensione mentis in Deum. Quinde-
cim animæ dignitates ex Abbate Cel-
lensi.*

Quindecim Psalmi Graduales à 119. us-
que ad 133. quartis Quadragesimæ feriis
præscripto in Breviarii ritu recitari debent.
Quia enim hæc diebus decet nos solito san-
ctiores esse, Psalmos istos ad consuetæ servi-
tutis pensum adjungimus, quibus etiam mo-

nemur ad vitæ spiritualis perfectionem quibus-
dam veluti gradibus ascensum parari. Memi-
nit horum Psalmorum, eorumque ritus Ra-
dulphus Tungrensis ^a. Ardo Monachus in
vita S. Benedicti Anianæ Abbatis ^b refert,
ipsum instituisse, ut ante nocturnam synaxim
quinque Psalmi à Monachis recitarentur pro
omnibus fidelibus in toto orbe terrarum vivis:
tum quinque pro omnibus defunctis, totidem-
que pro iis, qui nuper defuncti erant. Sed an
isti fuerint Psalmi Graduales, non liquet. Ipsa
autem Cantica graduum ternâ oratione distin-
cta noctu à Monachis recitata apud Bollan-
dum in vita S. Joannis Gorgiæ Abbatis cap. 9.
die 27. Februarii commemorantur. Hic verò
obiit anno 962. Ante Pium V. quotidie in
Quadragesimâ recitabantur, ut notat Gavan-
tus, & in antiquo usu Cluniacensi singulis an-
ni diebus; itemque in veteri Breviario Val-
lisumbrosæ in omni die feriali. Græci Psal-
mos graduales concinunt omnibus diebus Qua-
dragesimæ (præterquam Sabbatis, & Domi-
nicis, & in die Annuntiationis) quibus utun-
tur mysteriis ante sanctificatis, de qua re ex-
tat Canon sextæ Synodi in Trullo. Post quos
psallant Idiomelon diei, & Martyricum, &
tria similia Triodii, & tria Calendarii, si-
ve Menæi, ut habetur in eorum Typicis, &
Euchologiis. Hæc autem distinctio graduum,
sive à gradibus templi Salomonis desumpta sit,
sive ad vocem gradatim in cantu exaltatam
pertineat, sive reditum de captivitate Baby-
lonica in Hierusalem, aut aliud quidpiam se-
cundum historiæ fidem respiciat, quod spe-
ctat ad spiritualem intelligentiam, mysticis
animæ ascensionibus à sanctis Patribus Hila-
rio ^c, Augustino ^d, Chrysostomo ^e, Gre-
gorio Magnos, itemque à Callodoro, Re-
migio Antistiodorensi ^g, & aliis applicatur. Ad
supremum charitatis fastigium non nisi per gra-
dus pervenitur: motus enim, & conatus hu-
manæ voluntatis, sicut ad alia omnia, ita
etiam ad perfectionem non repente fit sum-
mus. Notandum est autem ex Brunone A-
steni in Psalmum 119. quod, cum quindecim
sint Psalmi Graduales, non dicimus primum
gradum, secundum gradum, tertium gra-

^a Radulph. prop. 21. ^b Sex. syn. can. 52. ^c Hila-
ri. Pict. prose. in Ps. grad. ^d Aug. in eisdem Psal.
^e Chrys. in Ps. 119. ^f Gregor. in Ps. 129. ^g Call.
stod. & Remig. in Ps. 119.

gradum, sed unusquisque vocatur Canticum graduum; quasi unusquisque tanti sit, ut per se ad id quo tenditur ascendentem perducere possit *h*. Cantica graduum, inquit Arnobius *i*, Cantica Ascensionum sunt: veluti si alicui, qui in foveam ceciderit, ponatur scala, ut inde ascendendi capiat facultatem. Hæc est scala, quam Patriarcha Jacob vidit in somnis, per quam, ut scribit Theophilus *k* Alexandrinus, diversis virtutum gradibus ad superna conscenditur. Pulchrum spectaculum, ait Richardus Victorinus *l*, videre hujus scalarum modum congruo, proportionaliterque locata, & usque in summum ordinatæ distinctionis continuatione producta, ut paulatim se animus ad superiora promoveat, perfectionisque gradibus semper ad altiora conscendat, donec Dominus innixus scalarum videatur.

2. Nascitur charitas divina operante misericordia, cum nata fuerit, nutritur, nutrita crescit, & roboratur, roborata perficitur. Hinc Theologi *m* communiter post Dionysium Areopagitam *n* ex muneribus Angelorum, quorum actus Hierarchici sunt purgare, illuminare, & perficere, vitæ spiritualis statum triplicem faciunt, Incipientium, Proficientium, & Perfectorum, quarum primi purgantur, secundi illuminantur, postremi perficiuntur. Cebes Thebanus insignis Philosophus Tabulam finxit in templo Saturni, in qua miro artificio tres ambitus posuit, per quos tres isti gradus non incommodè intelligi possunt. Nam cum vitis seductus homo in primo ambitu describatur, in secundo post purificationem ad virtutes introducitur, ac deinde ad beatitudinem pervenit, à qua gloria, & honore coronatur. Ecclesia verò Psalmos gradualis recitandos proponens in tres ordines dividit, qua partitione tres status vitæ internæ designantur. Et primus quidem quinquarius incipientibus convenit, secundus proficientibus, tertius perfectis. Nicolaus Londanus tractatum edidit ad Primum V. de reversione animi in cælum, sumpto è Psalmis istis argumento. Robertus Bellarminus sacræ purpuræ decus eximium librum scripsit de Ascensione mentis in Deum, quem ad similitudinem quindecim

Psalmorum gradualium in totidem gradus distinxit. Hic liber legendus ab illis est, qui invisibilia Dei per ea quæ facta sunt intelligere cupiunt, & mysticos ascensionum gradus non tam cognoscere, quam ascendere peroptant. Deus enim, inquit Basilius *o* Seleuciæ Episcopus, cum res creatas in modum scalarum adaptaverit, per eas sui amantibus ascensum ad se extruxit. Verus Philosophus ille est, qui è rebus creatis ad increta novit assurgere; & de his quæ videntur scalam sibi facit ad invisibilia ascendendi. Quare sapienter Severinus Boëthius vestem Philosophiæ in modum scalarum intextam describit initio doctissimi libelli de ejusdem Philosophiæ consolatione. Felices illi, quibus vertitur in scalam, quod aliis esse solet in ruinam: quibus aspectus creaturarum fit scala ascensionis, non lapsus dejectionis.

3. Abbas Cellensis *p* quindecim animæ dignitates, quasi quosdam gradus perfectionis ejus, enumerat, è quibus ipsa corrumpitur per peccatum, & ad quos per poenitentiam revocatur. Est enim anima, ait ille, puella, generosa, tenera & delicata, formosa, & candida, ignara doli, laboris insueta, virtutum capax, damnatrix vitiorum, artium inventrix, constans in amore, verax in promissione, larga in donatione, socialis ad cives, affabilis ad omnes. Ab his dignitatibus totidem gradibus excidit miserabilis anima. Nam, ut idem subjungit, rapitur puella! ô crimen! Generosa ancillatur: ô pudor! Delicata laceratur: ô pietatis naufragium! Formosa denigratur: ô damnum pulchritudinis! Obscuratur candida: ô gloriæ convitium! Ignara doli fraude seducitur: ô justitiæ exitium! Insueta laboris labore atteritur: ô miserationis exilium! Capax virtutum virtutibus evacuatur: ô exclusio bonorum! Vitiatur damnatrix vitiorum: ô communicatio Dæmonum! Inventrix artium inventorum obliviscitur: ô ignaviæ pabulum! In amore constans instabilis invenitur: ô naturæ lubricum! Verax in promissione quotidie mentitur: ô peregrinationis invium! In donatione larga in avaram vertitur: ô exsiccatio venarum! Socialis sine fœdere: ô vitæ corruptionem! Affabilis infrunita redditur: ô coagululum dilectionis vastatum! O clementia creatoris eripe illam de ore Leonis, restitue illi statum libertatis, repone in delitiis pristinis, reforma deformatam, renova obscuratam, libera deceptam, amove laborem, redde virtutes,

cura

h Jacob. Alvarez de vita spirit. lib. 2. part. 1. cap. 9.
i Arnob. in Psalm. 119. *k* Theoph. ep. 1. pass.
l Rich. de ext. malit. 3. c. 16. *m* S. Th. 2. 2. qu. 183. art. ult. *n* Dionys. c. 5. eal. hier.

o Basil. Sel. or. 1. p. Cellen. lib. de P. mib. c. 4.

cura viciatam, doce oblitam, confirma lapsam, pone in veritatis viam, destrue avaritiam, fœdus societatis constringe, affabilem redde. Ecce anima quindecim gradibus, quibus peccando corrueras, poenitendo azima sinceritatis recipies. Quot namque casibus à Deo recessimus, tot gradibus virtutum ad ipsam Dei virtutem pennis desideriorum revolamus. Hactenus Petrus Cellensis. Sunt & alia quindenarii numeri mysteria haud indigna solerti disquisitione; sed suscepti operis ratio ad ea tantum edisserenda me cogit, quæ mysticas animæ ascensiones respiciunt. Scalam igitur erigo ad Deum, qualem finxisse Cosinam Junonis apud Thracas Sacerdotem scribit Polyænus q. Hic enim cum Thracæ ejus imperium detrectarent, ligneas scalas quamplurimas construi, atque alias aliis imponi curavit, quibus in cœlum ad Junonem ascenderet plebis contumaciam aculaturus. Quo factò stupidam gentem ita perculit, ut se in posterum obedientem fore jurejurando firmaret. Hunc ascensum, quem ille ementiri potuit, non autem perficere, ego quindenis gradibus præparo, quibus ad verum Numen subvehente sapientia conscendamus. Optimè Joannes Climacus r, omni arte, omnique studio quisque uti debet, ut lutum hoc à terra elevans in Dei solio collocet. Nullus verò difficultatem causetur ascensus; via enim, & janua cunctis aperta est.

q Polyænus l. 7. stratagemat. r Climac. gr. 26.

METRUM XXXII.

1. **T**U magne cali vector, & mundi arbiter,
Tremende, sempiternæ, ineluctabilis,
Idem severus ultor, & clementis pater.
Immensa rerum spatia qui nutu regis,
Cui servit Orbis, Trinus, ac unus Deus.
Da celsa virtutum juga, & superum choyos
Transcendere. Obsident iter vepræ mali,
Et densa tribulorum seges: bellum serox
Intentat hostis, fingit & vanos motus.
Sed, te juvante, per rubos, & per truces
Spinas iter parabo: me nullus labor,
Pericla terrent nulla, sunt dudum mihi
Hac tela prævisa. Adjura audentem Deus,
Serena donec fulgeat mihi dies,
Qua sistar innocens, & omnis inscius
Labis tuo conspectui. Quid hic moror,
Et hæctenus mortalium sordes colo?
Vos nubila super solis, & Luna vias
Me citius erigite volatu præpeti,

O me beatum! Jam mihi tellus perit,
Et regna decrescunt, suum mundi globus
Vanescit in punctum: O veneranda Nummis
Præsentia! ô cæli coruscantes faces!
Perceat vitæ gaudium, verum decus,
Et clausula nullo margine voluptas! dies
Quem nulla temerat nox, honorum fons patens!
Utinam semel vestris receptus sedibus
Quiete vera persruar. Tu ne cadam
Adsis Pater. Gravi ruina est proximus
Quicumque sine te ad sidera ascensum parat.

§ II.

Quinque gradus incipientium: omne mortale, omne veniale crimen deserere: divitias, ac dignitates contemnere: pravos motus cohibere: proprium judicium, & propriam voluntatem abnegare. Quæ sint purgati animi indicia.

1. **A**dsis huc igitur fidelis homo, quicumque es, qui in hac valle lacrymarum ascensiones disposuisti in corde tuo: Huc adsis, & cœlum suspice, ad quod erecta te ducit statura: Cœlum contemplare, ad quod oculis, manibus, totoque corpore assurgis. Hoc consilio divina manus, ut Theophilus f Protospatarius eleganter notavit, hominem sic effinxit, ut erectus, aut sedens vitæ negotia obiret; pronus autem, & supinus nihil proflus faceret. Nimirum ut liquet actiones nostras à terræ sæcibus removeri oportere, debereque hominem vita, & moribus esse ὀφθαλμοειδὲς inftar piscis, qui hoc nomine insignitur, quod semper oculis cœlum aspiciat. Rectè Manilius. r

An quoquam genitos nisi cœlo credere fas est
Esse homines? projecta jacent animalia cuncta
In terra, vel mersa vadis, vel in aëre pendent:
Omnibus una quies ventis, sensusque per artus.
— At homo stetit unus in arcem
Erectus capitis, victorque ad sidera mittit
Sidereos oculos, propiusque adspicit olympum,
Cognatumque sequens corpus, se querit in astris.

Ipsi ergo sibi renunciant, ait Lactantius u, seque hominum nomine abdicant, qui non sursum aspiciunt, sed deorsum. Spectare nos cœlum
Deus

f Theophil. Protospat. lib. 1. de hominis fabrica cap. 9.
r Manil. circa fin. l. 4. Astronomic. u Lactant. div.
inst. l. 2. cap. 1. § 2.

Deus voluit, utique non frustra, sed ut Deum, cujus sedes illud est, quoniam oculis non possumus, animo contemplerur. Juvat autem velut in aliqua sublimi specula constitutum, unde universi exaudire possint, Persianum illud proclamare :

O curvæ in terras animæ, & cœlestium inanes,

Cœlum potius intuemini, ad cujus spectaculum vos excitavit ille artifex verus Deus. Ille vobis sublimem vultum dedit, vos in terram curvamini, & altas mentes ad inferiora deprimitis, tanquam vos pœniteat non quadrupedes esse natos. Hoc verò sanctioris vitæ initium est, hic primus gradus, à terra sursum elevari, & hac optima sententia stabilire cor, ut mori potius optes, quam gravioris peccati macula fœdari. Hunc primum gradum nonne agnoscis in primo Psalmo? Terrena vitia derelinquens Propheta petit liberari à tribulationibus ingruentibus, à labiis iniquis, & à lingua dolosa. Qui enim incipit Deo servire, licet cum his qui oderunt pacem se semper pacificum studeat exhibere; ab illis tamen quasi hostis, & malè suadens venentis detractionibus gratis impugnatur: quare cogit nesciens se cum malis habitare mundi hujus durissimum incolatum detestatur.

2. Emundatus in hoc primo gradu à gravioribus noxiis gressum promove ad secundum. Is est non tantum à culpis, quæ occidunt animam, sed etiam à levioribus abstinere. Scio quidem natura omnibus insitum esse (sic loquitur maximus Historicorum x) ut privatim, & publicè peccent: nullam esse legem quæ homines ab hoc naturæ vitio prohibeat. Scio etiam sententiam esse ejus discipuli, quem diligebat Jesus: *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus & veritas in nobis non est y.* Sed scio quoque non debere negligi venialia delicta, quod in hac mortali vita omninò vitari non possint. Quamvis enim à Catholica fide censeatur alienum cum Origene, & Evagrio impeccantiam asserere; quamvis item homini justificato absque detrimento justitiæ peccata insint venialia: tibi tamen, qui in via Domini progredi cupis, necessarium est, ut, quantum te Dei gratia promoverit, vel levissimas criminum umbras devites. Dum enim otiosa, ait Bernardus z tanquam minima spernimus, ad turpia, atque inhonesta dilabimur. Idem alibi. Neque hic possumus pe-

x Thucydides lib. 3. y 1 Joan. 1. 8. z Bern. Serm. de resp. cog. Id de grat. & lib. arbit.

nitus esse sine peccato, & miseria: possumus tamen gratia juvante nec peccato superari, nec miseria. Et usitata in scholis sententia; Possumus à singulis peccatis venialibus abstinere, non ab omnibus. Monet Chrysostronus a magis esse timenda parva peccata, quam magna. Magna enim ut aversemur, ipsa peccati natura efficit: parva autem hac ipsa re quia parva sunt, desides reddunt: & dum contemnuntur, non potest ad eorum expulsionem animus generosè insurgere. Quia verò adversus carnis molestias, & quotidiana peccata difficilior lucta est, & pugna anceps; ideo secundus Psalmus oculos levat ad montes, salutare præsidium à sanctis postulans, & infallibile auxilium ab eo expectans, qui fecit cœlum, & terram. De malis scriptum est b *Oculos suos staverunt declinare in terram.* Nobis autem clamat Apostolus c, *Quæ sursum sunt querite, quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram.* Quid moraris in convallibus, si auxilium tuum à Domino est, qui habitat in excelsis? Ipse custodit te ab omni malo, semperque vigilat ad tui custodiam, ut à recto virtutis tramite nunquam possis deviare.

3. Sic deposita peccatorum sarcinâ levior eris ad ascendendum. Perituras autem divitias respice, fallaces mundi honores, ac dignitates contemne, & tertium gradum conscendisti. Nam si adhuc opus habes, ut hæc discas, inquit Chrysostronus d, nempè quod nihil magnum sint divitiæ, quod umbra sint divitiæ, quod umbra sint res præsentis, & somnium; quod instar fumi evanescent, & evolent, sta interim extra adyta, mane in vestibulis: nondum enim fuisti dignus, qui ingredereris superna regna. Nam si nescis earum instabilem, & perpetuo fluentem discernere naturam, quomodo eas poteris despiciere?

a Chryf. Hom. 87. in Matth. b Psalm. 16. c Galoss. 3. 1. d Chryf. Hom. 29. in c. 1. ad Cor.

M E T R U M XXXIII.

Non tot monstra cubant Tartareo in specu,
Non tot parit Lybia feras:
Quot curæ lacerant pectora divitum,
Quot opprimuntur fluctibus,
Magnatum requies exulat avriis,
Auro bibuntur toxica.
Nec mentis solida præliæ sopiunt
Fasces, opes, & purpura.

liiii

Ab! regnum miseri, veraque gloria,
 Qua sedē lateat nesciunt.
Rex est, & tumido diuor Atlalo,
 Rex esse qui potest sui.
Hæres ipse sui possidet omnia,
 Qui se obsequentem possidet.

Rectè Augustinus *e*, Venenum charitatis est spes adipiscendarum, aut retinendarum rerum temporalium. Rectè item Bernardus *f*, quærat Paganus divitias, qui sine Deo vivit; quærat Judæus, qui terrenas promissiones accepit: sed quâ fronte magis, aut quâ mente Christianus divitias quærit, postquam Christus beatos esse pauperes prædicavit? Avaritia, inquit Pater Romanæ historiæ *g*, fidem, probitatem, cæterasque artes bonas subvertit; & pro his superbiam; crudelitatem, Deos negligere, omnia venialia habere docuit. Ideo Lycurgus auri, argentique usum velut omnium scelerum materiam sustulit, teste Justino *h* in historiis. Eleganter Maximus Tyrius *i*: Vir bonus es? mores tuos muta, improbitatem cole, & divitias consequeris. Lenò esto, aut caupo, prædo; aut veterator, perfidus, aut sycophanta, pretio æquum, bonumque perverte, honestati renuncia, dices. Per hanc viam ad opum fastigia, ad dignitatum culmen pervenitur. Virum, qui ascendit hunc gradum, ita describit Gregorius *k*. Alius contempta mundi superbia honores, atque dignitates hujus seculi decrevit vitare, ultimum appetit inter homines locum tenere, ut tantò excellentior inveniat in permanenti gloria, quantò humilior aspiciatur in transeunte vita. Ideo exultans in spiritu in domum Domini se mox iturum restatur, in cujus atrii consistit. Qua spe roboratus æternæ pacis præmia, bonorumque cælestium abundantiam commendat, & dulcissimæ exultationis verba depromit.

4. Quartus ascensionis gradus ab his, quæ foris sunt, ad teipsum te ducit. Divitiarum, ac dignitatum exuta sollicitudine corpus tuum castigare, sensus cohibere, perturbatos animi motus sedare, omniumque vitiorum carnalem debes reprimere concupiscentiam. Ut enim docet Eucherius Lugdunensis *l*, si unusquisque nostrum subdere sibi passiones studeat, & eminentia dominantis animi super eas stare consuescat, ex ipsis sibi gradum construit, quo ad superiora conscen-

dat. Sublimabunt nos, si fuerint infra nos: de nostris etiam vitiis scalam nobis facimus, si vitia ipsa calcamus. Ideo docet Apostolus dicens *m*: Castigo corpus meum, & in servitium redigo. Nam, ut scribit in moralibus B. Gregorius *n*; tantò melius mens ad superna appetenda componitur, quantò corpus ab illicitis artibus edomatur. Quemadmodum pascerculus pede alligatus, ait sanctus Maximus Monachus *o*, & Martyr, volare incipiens in terram funiculo detrahitur: sic quoque mens nondum affectibus liberata, & ad rerum cælestium cognitionem volare contendens ab affectibus ducitur, & in terram detrahitur. Sententia Domini est, non posse discipulum ejus esse, qui non odit animam suam *p*: Et qui perdidit animam suam, salvam faciet illam *q*. Beati quos nulli metus terrent, exclamat Rom. Orator *r*, quos nullæ ægritudines exedunt, nullæ libidines incitant, nullæ futiles lætitiæ exultantes languidis liquefaciunt voluptatibus. Ut enim maris tranquillitas intelligitur, nulla, ne minima quidem aura fluctus commovente; sic animi quietus, & placatus status cernitur, cum perturbatio nulla est, qua moveri queat. Carnem igitur spiritui subjice, coërce vagam sensuum licentiam, pravos animi motus comprime, exhibe membra tua hostiam viventem, sanctam, Deo placentem: hac enim ratione purificatus non jam ad montes, sed ad ipsum Deum oculos erigere, & Divinæ misericordiæ feliciter poteris appropinquare, sicut dicit Psalmus, *Ad te levavi oculos meos, qui habitas in caelis*. Opprobrium quidem abundantibus eris, & despectio superbis, qui præsentia diligentes, futura aut negligunt, aut non credunt: cunctas tamen molestias & irrisiones hoc uno remedio superabis, si semper oculos habens ad Dominum elevatos exclames, Miserere nostri Domine, miserere nostri.

5. Quintus gradus ascensum perficiens incipientium in omnimoda proprii judicii, propriæque voluntatis abnegatione consistit. Tantum enim virtuti adjicit homo, quantum propriæ voluntati, proprioque judicio subtrahit. Voluntatem verò propriam eam dicit esse Bernardus *s*, quæ non est communis cum Deo & hominibus, sed nostra tantum: quando quod volumus, non ad honorem Dei, non ad utilitatem

e Aug. l. 83. qq. qu. 36. *f* Bern. Ser. 1. de omnibus Sanctis. *g* Sallust. in Catilin. *h* Justinus l. 3. *i* Tyrius Serm. 30. *k* Greg. hom. 20. in Ezech. *l* Eucher. hom. 1. de Ascens.

m 1 Cor. 9: 27. *n* Greg. mor. l. 1. c. 28. *o* Max. cent. 1. de Char. c. 85. *p* Luc. 14: 26. *q* Luc. 9: 24. *r* Cic. 5. Tusculan. *s* Bernard. Ser. 3. de Resurrect.

fratrum, sed propter nosmetipsos facimus, non intendentes placere Deo, & prodesse fratribus, sed satisfacere propriis motibus animorum. Quid autem odit, aut punit Deus præter propriam voluntatem? Cesset propria voluntas, & infernus non erit. Et post pauca proprium etiam consilium, propriumque iudicium perstringens, illorum esse ait, qui zelum Dei habent, sed non secundam scientiam, sequentes errorem suum, & obstinati in eo, ita ut nullis velint consiliis acquiescere. Hi sunt unitatis divifores, inimici pacis, charitatis expertes, vanitate tumentes, placentes sibi, & magni in oculis suis, ignorantes Dei iustitiam, & suam volentes constituere. Epictetus Stoicus, cuius doctrina Evangelicam redolet disciplinam, sic de propria voluntate scribit. Si talis sit nostra voluntas, qualem ipsam esse oportet, unicum nimirum id bonum erit nostrum: si secus sit affecta, unicum, solumque erit malum nostrum. Cæterum si ad hunc gradum felici progressionem pervenisti, nil boni tibi arroges, ne ruinosam deceptus præsumptionem præcipites. Dic autem cum Psalmographo: *Nisi quia Dominus erat in nobis, forsitan homines degluisissent nos.* Cœnosum, & rapidum pertransisti tormentum, terrenorum affectuum infectionibus forditatum: aquam evasisti humanis viribus impertransibilem, ab illo scilicet adjuncto, qui Petro Apostolo fluctuanti manum, ne mergeretur, extendit: contrito laqueo ereptus es, sicut passer ab insidiis inimici: ac propterea Psalmi devotionem assumere debes, & dicere: *Adjutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit caelum, & terram.*

t Epictet. apud Arianum l. 4. cap. 5.

M E T R U M XXXIV.

O Curas hominum, stultaque pectora!
O quam desipiunt, qui nimium suo
Credunt arbitrio, qui sapiunt nimis!
Quam desideris difficile est modum
Et metam propriis ponere sensibus!
Nescitis cupidi quo lateant loco
Mundi prosperitas, veraque gaudia;
Felicem Tyria non faciunt opes,
Non gemma, & Perues munera divitis,
Non regni solium, rubraque purpura.
Sed lætis suis ut conditionibus
Aternis inhiatans semper honoribus,
Qui prudenti timidus edomuit metus,
Fædoque imposuit frana Cupidini,

*Nec vultum vario fugit ad improba
Plebis consilium, nec popularibus
Arctatur studis, quem sapientia,
Et virtus solidi pectoris hospita,
Quem simplex probitas, nusquam veritas,
Quem firmat pietas, & irveus pudor.
Quem fluctus tumidi non quatunt freti,
Non missum supero sulmen ab aethere,
Non vultus procerum sæva minantium.
Qui tuto latitans eximius loco
Intra se placidus conspicit omnia.
Quem non ambigui dura necessitas
Fatis terrefacit, nec queritur mori.
Hic felix nimium, solus & onibus
Per nubes medius percitus impetu,
Sublimem intrepidus transiliet polum.*

6. Libet autem in fine horum graduum ad eos spectantium, qui purgantur à vitiis, Guerrici Abbatis aurea verba usurpare. O quam felix est, de quo dici potest: *Impleti sunt dies purgationis ejus*, ut jam nihil aliud ei superfit, nisi ut ferant eum in Hierusalem supernam, & sistant eum Domino. Et quidem dies, qui ad purgandum nobis dati sunt, velimus nolimus, implemus: sed vix nobis, si dies implentur, & purgatio minimè impletur: ut postea necesse sit illo nos igne repurgari, quo nihil pœnalius, nihil acrius, aut vehementius in hac vita excogitari potest. Heu quanta dierum incuria est, dierum scilicet, qui nobis ad purgationem concessi sunt! Quam pauci reperiuntur, qui tempori pretium ponant, qui cogitent apud se, quantum valeat dies una ad purgandam animam, ad comparandam æternitatem? Ut autem quis cognoscat, an sit perfectè purgatus, debet diligenter advertere, adeptus fuerit an non strenuitatem, severitatem, & benignitatem. Porrò strenuitas est quidam vigor animi omnem excutiens negligentiam, & disponens animam ad bona opera diligenter, & accuratè facienda. Severitas omnem restringit concupiscentiam, & ferventem reddit animam ad amorem asperitatis, & paupertatis. Benignitas est quidam dulcor animæ excludens omnem iracundiam, invidiam, & nequitiam, habilitans animam ad benevolentiam, tolerantiam, & internam lætitiã. Et hic est terminus viæ purgativæ, nam omnis conscientia munda læta est, atque tranquilla, & secunda mens quasi juge convivium. Agnovit hanc animi purgationem vir Ethnicissimus, sed profunda doctrinæ Plotinus x, atque

Iiii 2 que

x Guerric. serm. 6. de Purific. u Plotin lib. 2. ex cap. 5.

que inter cætera purgationis indicia habet; Timorem expellet omnino, nulla enim de re metuet: motum verò subitum expellet, nisi quatenus admonitionis loco fit. Cupiditatem turpium procul dubio non habebit: esculentorum quoque, & poculorum ad remissionem doloris ipse animus non habebit: sin autem habuerit naturalium dumtaxat ut arbitror, ita tamen ut neque inconsultum hæc habeant impetum. Quod si habeant, quatenus cum phanthesia solum, hæc quoque præfigurata. Omnino autem ipsa ab his omnibus erit pura, volente etiam irrationale purum efficere, adeo ut ne commoveatur quidem, aut saltem quam minimè, commotionesque illius statim ipsa propinquitate sedari queant, perinde ac si quis sapienti propinquans ipsa propinquitate aliquid ab ipso percipiat, vel similis illi factus, vel reveritus, ut nihil audeat facere eorum, quæ bonus non ausit. Non ergo erit pugna. Hæc Plotinus. Utinam sordes abluat animæ meæ, qui solus potest facere mundum ex immundo conceptum semine, qui lavat omnia peccata nostra, & projicit in profundum maris omnes iniquitates nostras. Utinam illius aquæ cælestis, quæ super cælos est, participio lotus, totus cælestis efficiar, quæ sursum sunt quærens, non quæ super terram. Quid mihi cum aquis inferioribus, ut desiderem aquam cœnolam fluviorum Egypti, quæ nec abluere potest, nec sitientem animam refocillare? Congregentur in locum unum aquæ istæ, & appareat arida: appareat inquam facies terræ, facies cordis mei terreni à virtutibus emundata, & ab aquis fortentibus expurgata, & germinet herbam virentem, & omne lignum pomiferum juxta genus suum: nec enim arida remanere poterit, sed fecundata imbre cælesti florebit, germinabit, & fructum afferet in patientia.

§. III.

Quinque gradus proficientium: virtutes omnes acquirere, virtutum exemplar aliis esse, justitiam vias docendo demonstrare, se humilem in omnibus exhibere, omnes irrisiones, & detractiones patienter ferre.

1. **M**acte animi virtute fidelis ascensor, nec te ea quæ dicta sunt perturbent, ait Climacus: nemo unquam repente uno simul passu

y Climac. gr. 25.

scalæ gradus omnes conscendere potuit. Jam à malo declinasti, jam spinosum incipientium iter cucurristi: nunc à vitiis purgata mens virtutibus ornari debet. Quid enim juvat, ut sapienter Chrysostomus & scribit, quod omnes spinæ sunt amputatæ, si non sint dejecta bona semina? Non sufficit recessus à malo, ut in bonorum finis possessione. Nam si spinis evulsis terra maneat otiosa, herbas rursus inutiles germinabit. Est hic igitur proficientium gradus primus, omnium virtutum acquisitio. Solæ faciunt virtutes beatum, inquit Macrobius *a*, nullaque alia quiscquam via hoc nomen adipiscitur. Nempe ille beatus est: *b*

*Quem non ambigui fasces, non mobile vulgus,
Non leges, non castra tenent: qui pectore magno
Spemque, metumque domat vitio sublimior omni,
Exemptus satis, indignantemque refellit
Fortunam, dubio quem non in turbine rerum
Deprendes suprema diis, sed abire paratum,
Ac plenum vita.*

Sola virtus, ut verbis Itar Isidori Pelusiotæ *c*, præclaram, & nunquam intermotituram gloriam obtinet, ut quæ nec venustati cedat, nec oblivione conteratur, nec marcescat, verum recentem semper, ac vegetam, & florentem dignitatem habeat: ac proinde prudentibus viris omnibus viribus enitendum est, ut eam adipiscantur. Nam ut sapienter scripsit quidam *d*, virtutis ignorantia mors animæ est. Nec te terreat difficultas ascensus, quandoquidem, ut ait Poëta *e*

Ardua virtutem profert via.

Quid enim dicit Psalmus? *Qui confidunt in Domino sicut mons Sion, non commovebitur in aeternum qui habitat in Hierusalem.* Qui proficiendi desiderio infatigabiliter ad ulteriora sese extendere conatur, tamen in principio asperum iter, pugnam laboriosam experiatur: quæ tamen amplius progreditur, tantò magis habilitatur ascensui: & quò magis decertat, eò firmior, & robustior evadit, donec virtutis illectus pulchritudine insuperabilis omnino sit, & coronæ propinquus. Ipsi montes, ad quos prius oculos levaveras, ipsi, inquam, in circuitu tuo malos homines elongabunt à te, ne fortè pravis eorum moribus, & exemplis in ruinam traharis. In hac spe singulariter constitutus perge securus, qui

z Chrysost. hom. 26. ad Ephes. a Macrob. in som. Scip. lib. 1. c. 8. b Statius lib. 2. Sylv. v. 357. c Isidor. Pel. l. 2. Epist. 286. d Aeneas Gazæ in Theophrasto. e Silius Ital. l. 2. punic. v. 574.

qui sancti desiderii primitias jam habere meruisti: memineris scriptum: *Regnum caelorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Porro Regnum caelorum regnum virtutum est, quod cum adeptus fueris, requiescet super te in fine hujus Psalmi promissa pax, quam nec mundus dare, nec mundanus recipere potest; pax exuperans omnem sensum, omnia vota transcendens.

2. In excelso virtutis fastigio collocatus ad secundum pervenies gradum, ut proximo tuo teipsum exhibeas virtutum omnium perfectissimum exemplar. Nam, ut scribit elegantissimè Hildebertus Turonensis Archiepiscopus, citra profectum proficit, quisquis alteri cum potest non prodest. Magis autem profunt exempla, quam mores, & ut docet Salvianus g, Procurator est quodammodo salutis humanæ, qui non tantum id agit, ut ipse bonus sit, sed efficere & hoc nititur, ut alii mali esse desistant. Auctor est bonorum sequentium, ait quidam h, qui reliquit exemplum. Et alius sapiens i nil sibi optatius esse asseverat, quam quod sit ad recta tendentibus propositus quasi exemplar. Laurentius Justinianus k rem istam sic eloquenter pertractat: Quantum excitent ad virtutum studia virtutum exempla eos, qui Deo placere volunt, atque virtutibus ornari peroptant, quisque sapiens sufficienter intelligit. Erigitur namque humana fragilitas, & opportunè corroboratur in opere exemplis majorum, atque quotidie animatur ad melius Patrum rememoratione virtutis. Stude igitur omni qua vales industria morum splendore nitescere, ut Dominicæ oves ex te quotidie ædificentur videntes in te lumen fidei, spei longanimitatem, ardorem charitatis, cordis innocentiam, justitiæ zelum, amorem fraternitatis, pudicitiam constantiam, tolerantiam laborum, dilectionem inimicorum, patientiæ robur, studium humilitatis, vitæque omnimodam integritatem. Tunc laudabiliter poteris Psalmum istum decantare, quo conversa in libertatem captivitas Diaboli commemoratur. Tunc replebitur os tuum gaudio, & lingua exultatione. *Tunc dicent inter gentes, Magnificavit Dominus facere nobiscum, facti sumus lætantes.*

3. Post virtutum exhibitionem sequitur tertio loco sapientiæ illuminatio, ut sis potens verbo rudes edocere, & rectas justitiæ vias cunctis

hominibus bonæ voluntatis efficaciter demonstrare. Multò enim majus beneficium eis conferes, si inscitia liberaveris animum, quam si corpus ægritudine, ut Socrates asserit apud Platonem l. Hinc Simandius, teste Diodoro m, suam Bibliothecam hac Epigraphe prænotaverat, *Animi medicamentum.* Debet autem Doctor perfectus similis esse Athenodoro Philosopho, cujus doctrinam Sallustius apud Suidam igni comparabat omnia adjacentia, & propinqua incendi. Debet virtutibus ornatus esse, ut Magnus Basilius n luculenter ostendit, cujus universæ totius vitæ actiones testimonio sint charitatem in eo erga Deum inesse, qui divinarum literarum scientiam habeat, vir integer, nec ulli distractioni indulgens, ab avaritia abhorrens, minimè libenter gerendis se negotiis admiscens, quietus, amans Deum, cui denique nihil sit præstantius honore Dei. Debet doctrinam moribus confirmare: nihil enim, ait Elias Cretensis o, sermone firmius est, qui rebus confirmetur. Quod si eloquium tuum ignitum plures converterit ab errore viæ suæ, vide ne tibi surrepat inanis gloriæ pernicioza præsumptio, sed omne bonum Divinæ tribuens dispensationi Psalmum sequentem recitare memineris, quia *Nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt qui ædificant eam.* Inanis gloria subtilissimum venenum est omne bonum inficiens. Inter homines quidem terrenis affectionibus alligatos absque inani gloriatione nihil eximium, nihil dignum memoria geritur, ut Ælius Aristides p subtilissimus, & suavissimus Orator multis exemplis ostendit. At Christianæ perfectionis cupidus nihil credens humanam industriam prævalere, quidquid boni facit, Deo adscribit, & psallit cum Propheta, quia *Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam.* Non tua, sed Domini hæreditas sunt filii, quos fortasse per Evangelium genuisti: atque sicut sagitta de manu potentis egressa magna celeritate currit, & percutit; ita filii excussorum Divinæ, non tua virtute ad destinatum sanctitatis scopum perducti sunt.

4. Hactenus quasi alter Helias non curru igneo, sed gradibus subvectus virtutum cælum mysticum conscendisti. Cavendum nunc est, ne carnis pondere depressus ad terrena labaris:

Iiiii 3 quo

f Hildebert. ep. 1. g Salvian. lib. 7. h Symmach. l. 9. Epist. 25. i Plinius l. 6. Ep. 11. k Justinian. lib. de regim. pralat. cap. 13.

l Plato in Hippia. m Diodor. lib. 1. antiq. cap. 1. n Basil. orat. de renunc. o Elias in ora. 19. Naz. nu. 17. p Aristid. or. de paraphigmate tom. 30.

quo altior es, ed gravior ruina erit, si cadas. Esto igitur quartus gradus tui profectus humilitas. Nam, ut Magnus docet Gregorius *q*, qui sine humilitate virtutes congregat, quasi in ventum pulverem portat. Bonus fundus humilitas, ait Bernardus *r*, in quo omne ædificium spirituale constructum crescit in templum sanctum in Domino. In humilitate summum bonum statuit Antisthenes referente Clemente Alexandrino *s*. Sed & Manuel Palæologus *t* Imperator Constantinopolitanus summus Princeps ingenii in laudes humilitatis effusissimus; Humilitas, inquit, accuratum præsidium est bonorum omnium, virtutumque terminus, & requies, & portus salutaris, & locus tutus. Humilitas Divinum quiddam, multisque celebratum laudibus, nulla non parte venusta, & incomparabili cum pulchritudine circumiens, omnes ad se pertrahit, & in amorem sui pellicit. Propterea Psalmus huic gradui correspondens beatos prædicat omnes, qui timent Dominum, qui ambulam in viis ejus. Quæ sunt viæ Domini, nisi viæ humilitatis? Discite à me, inquit *u*, quia mitis sum, & humilis corde. Reputa ergò te omnium infimum, & abjectissimum, ut illius sequaris vestigia, qui dixit *x*: Ego sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abjectio plebis. Beatus eris, si hæc feceris, & videbis bona Hierusalem omnibus diebus vitæ tuæ. Porro humilitas in silentio conservatur, imò, ut dicit Philippus de Claravalle *y*, humilitas silentium parit. Humilitas, ait ille, virtutum Regina primogenitum filium suum silentium parit, in quo, & de quo cultus justitiæ pendet.

5. Tandem profectum tuum coronans quintus gradus est patientia, cujus vinci victoria est: si videlicet omnes detractiones, irrisiones, contemptus, contumelias, & persecutiones patienter, & mansuetè sustineas. Patientia est, inquit Cyprianus *z*, quæ nos Deo & commendat, & servat: ipsa est quæ iram temperat, quæ linguam frænat, quæ mentem gubernat, pacem custodit, disciplinam regit, libidinis imperum frangit, tumoris violentiam comprimit, incendium similitatis extinguit, coërcet potentiam divitum, inopiam pauperum refovet: tuetur in virginibus beatam integritatem, in viduis laboriosam castitatem, in conjunctis & maritatis individuum

q Greg. in Psal. 3. Penit. *x* Bern. lib. 2. de Consid. *s* Clem. Alex. l. 2. Strom. *t* Manuel Palæol. or. 7. *u* Matth. 11: 29. *x* Psalm. 21. *y* Philip. Clar. præf. in lib. mirac. sancti Bern. *z* Cyprian. de bono patientiæ.

charitatem: facit humilem in prosperis, in adversis fortes, contra injurias, & contumelias mitis: docet delinquentibus citò ignoscere, si ipse delinquas, diu & multum rogare: tentationes expugnat, persecutiones tolerat, passionem, & martyria consummat. Ipsa est, quæ incrementa spei sublimiter provehit: ipsa actum dirigit, ut tenere possimus viam Christi, dum per tolerantiam gradimur: ipsa efficit ut perseveremus filii Dei, dum patientiam Patris imitamur. Hæc eloquentissimus Cyprianus. Nihil autem utilius accidere potest homini, ut Abbas Lætiensis *a* sapienter docet, quam tribulatio sive sit externa, sive interna: & nullum certius signum Divinæ electionis habetur, quàm si quis afflictionem, vel quicquid adversi à Deo immititur, humiliter patienterque sustineat. Optimè Lucifer Calaritanus *b*: Ad æternam vitam perfructandam nos perventuros scientes omnia gratanter perpetimur, damna corporis lucris animæ repensamus, coronam in vulneribus computamus, de tormentis, & doloribus illatis in Christo triumphamus. Inter ingruentes itaque adversitates, inter crebras afflictiones, sæculique molestias constanti fervore perseverans cantabis Domino, & dices: Sæpe expugnaverunt me à juventute mea, etenim non potuerunt mihi. Cedent, cedent diabolicæ fraudis machinamenta: arefcent, & confundentur impij, cum viderint perfidiam suam bonorum constantia superari. Forti animo esto, & agere, & pati fortia Christianum est. Præclare quidam Ethnicus *c*: sic parati esse debemus, ut quicquid acciderit, nihil animo sit novum.

a Lud. Blostus Instit. spirit. c. 8. *b* Lucifer. lib. 6. ad Constantium. *c* Ulpianus Rhetor in 1. Demosten. Olynthiacam.

METRUM XXXV.

Seu tibi blanda speciosa vultu
Fortuna sæpe rideat.
Sive te sævis agitet procellis,
Divisque civis implicet.
Disce fatalem superare sortem,
Omnemque casum vincere.
Nulla te sursum vehat aura, nullus
Te mæror infra deprimat.
Mitius dira ferient sagitta,
Si te paratum torquant.
Justus, & mentis solida futurum
In pace bellum præparat.

*Si riuat mundus, pelagusque terra
Undas iuvenes misceat.
Si polus flammis rapidis cremetur,
Si monstra seuiant stygis.
Spernet hic stultos populi tumultus,
Spernet fragores fulminum.
Et per angores percussis orbis,
Fragmenta calcans atheris,
Transiet constans, timidusque latus
Cernet cadentium metus.*

Ad hunc gradum qui pervenerit, cognoscet in hoc terminum sui profectus, quia patientia opus perfectum habet: illique debetur corona, qui legitime decertans devotus Deo permanet inter flagella.

§. IV.

Quinque gradus perfectorum: Orationis studium, purissima intentio, in omne bonum magno impetu ferri, velle semper quod vult Deus, adherere Deo, & unum fieri cum eo spiritum intimo charitatis affectu.

I. EO potissimum spectat Prophetalis iste ascensus, ut paulatim altiora petens, indicia nobis tuæ perfectionis ostendas. A vitiis purgatus, virtutibus illustratus ut sis; hætenus tamen profecisse non sufficit: quinque supersunt perfectorum gradus, quinque scilicet ornamenta, quibus animam amiri par est, antequam Divino conspectui præsentetur, & unus cum Deo spiritus efficiatur. Primitus sese offert sedulum orationis studium, externas nimirum deserere occupationes, pauca cum hominibus, plura cum Deo miscere colloquia, quoniam in ipso sunt omnia. Oratio, inquit Elias Monachus *d*, clavis regni cælorum est. Oratio nuda orantes tanquam panis confirmat: quæ cum aliqua contemplatione conjuncta est impinguat: quæ vacat specie, & simulacris vini odorati instar est, quo repleti insatiabiliter admirantur, & obstupescunt. Ibi remedium vulnerum, ait Bernardus *e*, ibi subsidia necessitatum, ibi resarcitus defectuum: ibi profectuum copiam, ibi denique quicquid accipere, vel habere hominibus expedit, quicquid decet, quicquid oportet. In hoc gradu collocatus Propheta se pia in Psalmo humilitate profert, quia justus in principio orationis accusator est sui. Consciis conditionis hu-

mana clamat de profundis ad Dominum, quia tantò se celerius credit exaudiri, quò profundius humilitatis penetralibus sese abdiderit. Quia verò cognoscit se nullatenus culpas posse deserre, quin otioso sermone delinquat, vel superfluis excedat cogitationibus, aut inanibus actibus occupetur; ideo misericordiam Domini, & copiosam ejus redemptionem desiderat, quo purior valeat purissimi Regis conspectui præsentari.

2. Jam qui assidue cum Deo versari in suavissima orationis quiete didicisti, ad alterum gradum properare debes, ut, quicquid boni cogitas, dicis, vel operaris, id totum sincerâ ac purissimâ intentione ad solam Dei gloriam dirigas, non tuum commodum quærens, non gloriam tuam appetens, non auram captans popularem, non propriam desiderans consolationem. Ita quod omnium actionum tuarum basis, amplexus, & fundamentum sit Dei solius honor, & gloria. Quid enim mihi est in cælo, ait Propheta *f*, aut à te quid volui super terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Clare de hoc Bernardus *g*: Puritas intentionis hæc est, ut simplex oculus totum corpus lucidum faciat, ut, quicquid feceris, propter Deum facias, & ad locum unde exeunt gratiæ revertantur, ut iterum fluant. Optimè etiam exclamat Richardus *h*. O quoties ipsam veritatem non pro veritate, sed pro vanitate quærimus: & inventam veritatem non in veritate, sed ad vanitatem diligimus, &, quod miserimum est, in verbis vitæ ad mortis lucra negotiamur! Non sic fidelis servus, non sic, sed de bonis operibus nihil arrogans sibi, psallit Domino cum Propheta, *Domine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei: neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me.* Rectam enim intentionem comitatur humilitas, cujus prævaricator à Divinæ suavitatis gustu, sicut infans à maternis uberibus, excludetur.

3. Hoc posito bonorum operum solidissimo fundamento ad tertium gradum provehi necesse est. Hic autem præparandus est animus, non tam ut agas, quam ut patiaris. Opera spiritus ingenti fervore perficere, & in omni bonum magno impetu ferri tertius est gradus, quem non incongruè tertium cælum dixeris, ad quod raptus Apostolus audivit arcana verba,

f Psalm. 72. *g* Bern. serm. 3. in vigil. Nativit. *h* Richard. Viçt. de erud. bon. int. lib. 1. c. 3.

d Elias in Florilegio. *e* Bern. serm. ult. sup. Cantica.

quæ non licet homini loqui. Intelligentia namque humana, ut subtiliter docet Richardus Victorinus; divinitus inspirata, & illo cœlesti lumine irradiata aliquando sublevarur supra propriam scientiam, aliquando etiam supra industriam, aliquando autem etiam supra naturam. Cœlestis enim desiderii ardor cum vehementer exæstuat, animam Divino amore fervidam per violentiam ardoris sublevar ad superiora. De tali anima rectè illud intelligimus, quod in Cantico scriptum est: *Quæ est ista quæ progreditur quasi Aurora consurgens?* Quæ quidem aurora sequentium graduum incremento dilatabitur, donec in diem definat splendidissimam, in diem illam, quæ melior est in atriis Domini super millia. Vide autem num illi, qui ejusmodi est, possit consequens Psalmus convenire, *Memento Domine David, & omnis mansuetudinis ejus.* Votum enim vovit se requiem non habiturum, donec inveniat locum Domino; dignumque Deo Jacob tabernaculum ædificet in seipso, in quo ipse Dominus, cum sanctificatio effloreat, requiescet. Prolixior cæteris est Psalmi hujus modulatio, quæ mysticæ ascensionis concinit sacramenta, & fidelem ascensorem ad celsioris sanctitatis augmentum perducit.

4. Et quidem hucusque pervenisse magna delectatio mentis est, magnum gratiæ incrementum. Sed nunquid hic præmatura statione commemorandum? Absit. Sed quid dicit Scriptura? *Amice ascende superius.* In hoc ascensu mirantur sancti animæ tuæ anagogicum provectum, & dicunt: *Quæ est ista, quæ ascendit de deserto deliciis affluens, immixa super dilectum suum?* Inniti enim super dilectum, cum Dei voluntate in omnibus concordare, à Divino beneplacito in nulla penitus re dissentire, verbo ut dicam, velle semper quod vult Deus, sublimis Philosophia est, quam ad quartum gradum promoti totis debent viribus profiteri. Hanc sapientiam perimus, cum dicimus in oratione, *Fiat voluntas tua.* Hanc docuit Christus, cum oravit ad Patrem, *Non mea, sed voluntas tua fiat.* Hac omnes sancti Dei excelluerunt illud jugiter clamantes, *Domine, quid me vis facere?* In hac salus, & vita, pax, & gaudium sita sunt; fastigium, & culmen Christianæ perfectionis. De hac conformitate humanæ voluntatis cum Divina libellum edidit Hieremias Drexelius,

i Rich. lib. 5. de contempl. c. 4. k Cant. 6:9. l Luc. 4:10. m Cant. 8:5.

quem nunquam satis laudare valeas. Ex hoc disces quicquid de hac re, vel veterum Patrum monumenta continent, vel sanctorum exprimum exempla. Hanc sapientiam qui possederit, verè poterit Psalmi dulcedinem experiri, verè poterit sapienter psallere, *Ecce quam bonum, & quam jucundum habitare fratres in unum: quoniam illic mandavit Dominus benedictionem, & vitam usque in seculum.*

METRUM XXXVI.

Hoc fixum est mihi Numinis verendas
Leges, ac nutus, jussaque sancta sequi.
Vultus nam vero pendulos ab illis,
Meta voluntati figitur ista bona.
Deprensa ut pelago levis carina,
Horrida præcipiti bella movente Notò,
Sidus Parthasie requirit urse,
Tutor ut dubium navis vaga vadat iter,
Arctos sic mihi erit Dei voluntas,
Seque mea hoc semper sidere vita roget.
Seu languore velit, malaque febris,
Fractaque continuo membra dolore premi.
Seu me pauperie imperet gravatum
Libera servili subdere colla iugo.
Seu duro jubeat labore iungi,
Reddere & ingenua sordida pensa manu.
Nil scdum, nihil estimabo durum,
Quamvis ille novis sæviat usque modis.
Quod si me jubeat lacus nefandis
Quos merui noxæ sponte subire stygis;
Ab! mallem stygias Deo jubente
Pœnas, quam celsi splendida regna Poli.
Calorum proceres, calique regna,
Quid mihi vobiscum, si meus absit Amor?
Ut solem Clytie aspicias fugacem,
Panditur Eoo, clauditur occiduo.
Sic Sol est mihi Numinis voluntas,
Hac sine cuncta mihi non tenebrosa forent.

5. Ite nunc humanæ vitæ calamitates, ite brutalium affectuum perturbationes, nunc ceddendum est triumphanti. Ad cœlestem fastigium virtutum gradibus perventum est, ad finem, qui nullis limitibus terminatur, ad summum, totius perfectionis cacumen. Stat Dominus in iuxta scalæ, ut animam amoris igne candentem sibi intimè uniat, & indissolubili charitatis nexu secum conglutinet. Teste enim Climaco in charitas est, quam in summitate scalæ vidit Jacob. In hac intima cum Deo unione postremi gradus ascensio consistit, cujus dignitas tanta

n Climac. 9:30.

tanta est, ut nec linguis hominum, nec Angelorum exprimi possit. Anima siquidem ad hunc statum erecta Divina claritate, quæ à Deo refultat, miro modo afficitur, & à Deo sibi intimè unito succensa se Dei genus esse demonstrat, sicut ferrum, dum candet, mirificè ignem repræsentat, & illius proprietatibus pollet. Ejus verò potentia in quandam vastissimam, ut ita dicam, Divinitatis solitudinem introducuntur, ubi voluntas Deum ineffabili sensu percipit, & intellectus amissa omni rerum distinctione, ac varietate, cunctasque imagines etiam nobilissimas transcendens Deum sapientissimè ignorans contemplatur: non enim illum clarè intuetur, ut in patria; sed excelsò ignorationis genere, illa videlicet irrationali, & amente sapientia à S. Dionysio Areopagita o tantopere celebrata ipsum divinitus agnoscit. Gustaverat celsitudinis hujus suavitate Richardus Victorinus p, qui loquens de hoc statu dicit: O alta quies, o sublimis requies, ubi omne quod humanitas moveri solet motum omnem amittit: ubi omnis qui tunc est motus divinitus fit, & in Deum transit. O illos verè beatos, de quibus scriptum est, Ego dixi dii estis, non natura, sed gratia; non essentia, sed participatione, qui videlicet unum sunt cum Deo in infinita, & inexhausta charitatis ejus abyssò. Hoc est illud unum, quod solum esse necessarium edocuit Christus: hæc est meta, hic finis, ad quem tendere debemus: hæc jucunditas, hæc requies, hæc beatitudo animæ nostræ. Omitto plura hujus unionis, eaque abdita, ac inexpertis incredibilia mysteria, mysticos scilicet contemplationis excessus, lucidissimum Divinitæ caliginis lumen, arcani secessus admirabile silentium, quietissimæ suspensionis securam tranquillitatem, ebrietatis spiritualis insolitos effectus, purissimi amoris oscula, castissimos amplexus, placidum somnum, extaticos raptus, amantis animæ languores, vulnera, mortem, & quam Theologi mystici explicant, quandam sui ipsius annihilationem, & totalem in Deum transformationem. Hæc secretioris sapientiæ sacramenta ignaris relata fidem amittunt, iisque dumtaxat perspecta sunt, qui in hujus quintidecimi gradus summitate tranquilla pace fruuntur. Ultimus autem Psalmus Gradualis ad hanc ultimam perfectionem invitat dicens, *Ecce nunc benedicite Dominum omnes servi Domini: in noctibus extollite manus vestras in sancta*. Mundi enim hu-

jus durante caligine Dominum jugiter quærere, & laudare debemus nostrasque semper operationes illuc sedula attollere intentione, unde supernæ benedictionis plenam accipere mercedem mereamur. Hanc sublimem Psalmorum Gradualium intelligentiam, dum eos ex Ecclesiæ præscripto recitamus, solerti oportet consideratione perspicere, ut omni carnis imbecillitate submota de gradu in gradum usque ad ultimum culmen perveniamus, vires tribuente Deo, quem quærimus, ad quem tendimus, quem optamus, cui est honor, & virtus in perpetuas æternitates.

CAPUT XVI.

De Singulis Partibus Divinæ
Psalmodiæ.

Est hoc in more positum anatomicis dissectionibus, ut post exactam totius corporis, ejusque partium integritatum considerationem, alias etiam vel minimas particulas minutissimè dividant, & investigent. Hoc moris usurpandum mihi est in præsentiarum. Cum enim hætenus majores Officii Divini partes, horasque diurnas, atque nocturnas rudi, ac retuso ingenii mei gladiolo minuatim dissectas tuæ, Lector, considerationi exposuerim; jam res ipsa nos admonet, ut de minoribus particulis, quibus unumquodque officium componitur, accuratam quoque tractationem instituam. Sed in tanta rerum sylva, quæ velut agmine facto sese offert ad dicendum, unde ordiar, aut ubi desinam? Ut enim omnia velle prosequi nimis prolixum erit: ita vereor, ne quædam relinquere incuriam, & errori adscribatur. Dicam igitur compendio, quæ magis convenientia videbuntur, & cum viam fecero lectoris industriæ, multa prætermittam. Ordinem servo, quem ipse horarum usus suggerit, paucis dumtaxat doctrinæ gratia immutatis. Sunt autem hæc capita, de quibus sigillarim disferendum est. De Oratione Dominica, Angelica salutatione, & Symbolo Apostolorum: De horarum initio, de signo Crucis, de Gloria Patri, Alleluja, Invitatorio, Hymnis, Antiphonis, Psalmis, Canticis, Versibus, Lectionibus, Responsoriis, Capitulis, & Collectis: de Symbolo Athanasii, de Lectione Martyrologiis de Precibus, & suffragiis, atque de fine Officii.

o Dionys. libro de myst. Theologia. p Rich. de extrem. mali tr. 3. c. ult.